

Budgetanalyse om jordfordeling

23/2418 Åben Sag

Sagsgang

MTU

Sagsfremstilling

Miljø- og teknikudvalget besluttede på mødet den 23. januar 2023 at igangsætte en budgetanalyse om jordfordeling, herunder etablering af vådområder og udtagning af lavbundslande.

Budgetanalysen skal indgå i udvalgets prioriteringer forud for forhandlingerne til budget 2024 - 2027.

Budgetanalysen danner baggrund for optimal udnyttelse af de muligheder der ligger i jordfordeling i forhold til landbrugserhvervet, herunder særligt at understøtte tilpasning til de klima- og naturkrav, der løbende stilles til landbruget samt tilpasning til kommende klimapåvirkninger. En optimal udnyttelse af de naturområder, der skabes i vådområder og lavbundsprojekter vil desuden være vigtig i forhold til biodiversitet, turisme og bosætning.

Statens formål med støtte til vådområde- og lavbundsprojekter er at reducere landbrugets udledning af kvælstof og CO₂. I den forbindelse er jordfordeling medtaget som et virkemiddel til at få gennemført en række ejendomshandler på én gang. Gevinsten er at både sagsgang og omkostninger minimeres til gavn for både lodsejere, natur og borgere. Selve anlægsprojekterne samt jordfordelingen inklusiv køb af jord finansieres af staten/EU, men for at opnå gevinsten er der et forarbejde, som kommunen skal stå for.

Status - Afsluttede og igangværende sager i Norddjurs Kommune

Gennem de sidste ca. 10 år er der igangsat projekter på 850 ha. Heraf er Øster Alling med 225 ha i dag realiseret. Drammelstrup Enge på 100 ha er klar til anlæg og de to lavbundsprojekter Skærvad Å og Ørum Å på samlet 525 ha er i gang med forundersøgelse. De igangværende projekter omfatter dialog og samarbejde med ca. 100 lodsejere og forventes afsluttet inden for 5 år.

Potentiale i Norddjurs Kommune

Mulige jordfordelinger i forbindelse med våd- og lavbundsprojekter i Norddjurs Kommune er stort. I kommuneplanen er der udpeget 15.330 ha lavbundsområder, der alle har potentiale til at kunne genoprettes som vådområder. Opretholdes den nuværende indsats svarer det til ca. 200 års projektarbejde med nuværende personaleresource. Størst potentiale i forhold til statens målsætning har de store pumpelag langs fjorden - svarende til 15 - 25 års projektarbejde samt arealer langs de større åer med yderligere en forventet tidsperiode på 10 - 15 år.

Baggrund

Med kommunens forpligtigelse til at arbejde for statens mål i vandplanerne medfølger indtil videre DUT midler til planlægning og modning af sådanne projekter. Den indledende kontakt er vigtig for at få opbakning til projekterne, der alene er baseret på frivillighed. Ofte pågår en flerårig proces forud en egentlig ansøgning om forundersøgelse. De konkrete projekter opnår først statslig finansiering, når kommunen ansøger om forundersøgelse samt realisering.

Statslig jordfordeling i vådområde- og lavbundsprojekter er en faseopdelt proces, hvor kommunen igangsætter og faciliterer projekterne på vegne af jordejerne. Projekterne følger nedenstående proces:

- a) Løbende identificering af potentielle projekter ift. formål/krav i aktuelle støtteordninger og indledende kontakt og opfølgende dialog til/med interesserede lodsejere
- b) Ansøgning om forundersøgelse ved tilstrækkelig lodsejeropbakning
- c) Gennemførelse af teknisk og ejendomsmæssige forundersøgelse - 100% statslig støtte
- d) Ansøgning om realisering iht. forundersøgelsen
- e) Realiseringen, jordfordeling, detailprojektering og anlægsarbejde - 100% statslig støtte.

Forvaltningens bemærkninger - manglende ressourcer til parathed

Landbruget står over for en ukendt udfordring med CO₂ afgift, udtagning af lavbundsjord mv. Her kan jordfordeling hjælpe med at balancere natur og produktion på den enkelte bedrift og eventuelt overtage ”problematisk” lavbundsjord.

Det vides ikke hvornår og hvordan klimakravene rammer landbruget, men høje afgifter kan være en udfordring. Derfor vil det være en god service at kommunen afsøger ideer på skitseniveau og er klar til at facilitere lodsejerne. Samtidig vil udtagning af lavbundslande være afgørende for at nå

målende i Klimaplan 2023-2050 ”Sammen om et grønt Norddjurs”. Arealanvendelse bidrager med 29 procent af kommunens samlede CO₂ udledning. Landbruget anvender ca. 3.300 ha tørvejord. Tages de ud af drift og omdannes til våd-/lavbundsområder vil det potentielt kunne halvere denne udledning.

De store pumpelag langs Randers Fjord er udfordret med digehøjde og forventninger om højere vandstand ved stormfloder. Samtidig kan el-priser ændre økonomien for lodsejerne.

VOS/Gudenåkomiteen ser muligheder i at omdanne fjorden til et floddelta. Det vil give en dynamik i naturen og skabe naturområder på højde med de bedste i Danmark. Det kræver forudgående planlægning og en stor indsats i forhold til lodsejere, så det bliver en god proces. Første trin vil være en helhedsplan for området og kontakt til de involverede lodsejere.

Sammenhæng til andre politikker/strategier og fagområder

Der er sammenhæng til de Statslige vandområdeplaner, Landdistriktsprogrammet samt Klimaplanen.

Projekterne er i praksis naturgenopretning og vil kunne bidrage til kommunens målsætninger inden for kommunens biodiversitetspolitik og med affødte effekter inden for turisme og bosætning.

Økonomiske konsekvenser

Statspuljer til våd- og lavbundsområder er store. Vådområdepuljen har i flere år været det største enkeltområde under landdistriktsmidlerne. I 2. vandplanperiode er der således afsat omkring 1,6 milliard kroner til vådområder. Projekterne i Øster Alling og Drammelstrup har hvert et budget på ca. 25 millioner, hvoraf størstedelen er jordfordeling og tab på jordkøb. Projekter i store pumpelag til over 100 millioner kan også gennemføres under ordningerne.

Før et eller flere af de igangværende projekter er afsluttet er det ikke muligt at starte flere projekter op. Ønskes potentialet i Norddjurs Kommune yderligere afsøgt og udnyttet end i dag kræver det en ekstra indsats og dermed ekstra personaleressourcer til opgaven.

Forvaltningen vurderer, at yderligere 0,5 - 1 årsværk til opgaven kan bidrage til yderligere afsøgning af nye potentielle våd- og lavbundsområder samt dialog i forbindelse med opstart af nye

projekter. De ekstra midler til opgaven vil kunne tilføre flere projektmidler til kommunen og facilitere opstarten af flere projekter.

Der er i Norddjurs Kommunes anlægsbudget i årene 2024-2026 årligt afsat 0,9 mio. kr. i anlægsudgifter og anlægsindtægter til ”Statens vandområdeplaner - 100% statslig finansieret indsats”. Anlægget skal håndtere udgifter og indtægter tilknyttet de forundersøgelser, hvor staten er ansøgt og har meddelt tilsagn. Dette af hensyn til udgifter og indtægter, der ikke nødvendigvis falder i samme regnskabsår. Anlægsbudgettet svarer til de forundersøgelser, der kan gennemføres med nuværende personaleressource. Ønskes yderligere tiltag på området, kan der forventes større udgifter og indtægter til statslig finansierede forundersøgelser.

Lovgrundlag

Statens Vandplaner samt Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug.

Indstilling

Byg- og miljøchefen indstiller, at budgetanalysen drøftes.

Beslutning i Miljø- og Teknikudvalget den 24-04-2023

Udvalget ser positivt på jordfordeling, og ønsker at der politisk kan arbejdes videre med emnet under budgetforhandlinger.

Drøftet.

Bilag: